

På tur - tur

Banestien Vejle - Bindeballe

Leif Bertelsen

På tur - cykeltur

Banestier

Vejle - Bindeballe

**På tur - cykeltur
Udvalgte jyske Banestier
Vejle - Bindeballe**

**Leif Bertelsen
Karup 2011
leif@lgbertelsen.dk
www.lgbertelsen.dk**

**Kort © Leif Bertelsen (tegnet i perioden fra 2002 til 2011, og enkelte ældre kort er let revideret i 2011)
Foto © Leif Bertelsen
Afsnittene "Lidt om banens historie" © www.toptop.dk**

Eftertryk tilladt med kildeangivelse

Yderlige oplysninger om danske jernbaner gennem tiden - se : <http://evp.dk/index.php?page=forside>

**Forsidebilledet:
Vejle Å mellem Skibet og Vingsted**

Se andre banestier på:

<http://www.lgbertelsen.dk/Banestier.html>

*Halkær sø - set fra naturlejrplads (med shelters) ved Halkær.
Få meter fra banesti Års - Nibe*

Der er mange gode fordele ved at cykle en tur: det gi'r motion, frisk luft, naturoplevelse og cykler flere samme er der socialt samvær.

Der er en smuk natur og et rigt liv af flora og fauna, samt der kan være kulturhistoriske seværdigheder ved cykelstierne - så er lejligheden til at få frisket sin historie op.

Cykelstier i Danmark, der er virkelig mange rigtig gode, men jeg har valgt et begrænset antal, og i valget har indgået, at cykelstierne skulle være børnevenlige og der skulle ikke være så mange bakker. Jeg ville også gerne vise lidt af den danske naturs forskelligheder. Valget var ikke så svært: cykelstierne skulle være cykelstier på nedlagte jernbanearealer, spredt i Jylland.

For "nybegyndere" har jeg skrevet et par gode råd - nogle erfaringer som vi har høstet på vore mange cykelture.

Hver banesti har sin charme, men hvilken af cykelstierne der er smukkeste, flottest, gi'r flest oplevelser eller ... , det må du selv finde ud af, men tænk på, at årstiderne spiller en rolle for oplevelserne. Derfor: ta' cyklen, smør en madpakke og fyld vandflasken og kom af sted. Rigtig go' tur!

Jeg siger tak til familien for tålmodigheden ved at cykle sammen med mig, med mine mange stop, for nu var der lige en smuk udsigt, en seværdighed, eller noget andet spændende, som jeg "lige skal ha' et billede af".

Leif Bertelsen
Karup sommeren 2009

2. udgave
Bogen er udvidet med flere banestier, og enkelte kort er opdateret.

Geocaching findes ved en del af banestierne <http://www.geocachingdanmark.dk/> .
Oversigtskort findes her <http://www.geo-map.dk/> .

Yderlige oplysninger om danske jernbaner gennem tiden - se : <http://evp.dk/index.php?page=forside>

Leif Bertelsen
Karup efteråret 2011

Cykelture i det åbne land er en god oplevelse for krop og sjæl - alle sanser kommer i brug.

Før cykelturen

En cykeltur på en af stierne på de nedlagte jernbanearealer giver unikke oplevelser: du ser naturen med flora og fauna, der er fred og ro, ingen stejle bakker, imponerende anlægsarbejder fra tiden omkring og lige efter år 1900, ingen biler så banestierne er meget børnevenlige og du kommer igennem byerne, så du ser "baghaverne", og du får lidt motion.

Husk cykelpumpen ...

Ved nogle af banestierne er der langt til nærmeste beboelse, så det er en god idé at have cykelpumpen og lappesager med. Det vil heller ikke være af vejen at have lidt værktøj med, så du kan udføre småreparationer - spørg din cykelhandler hvad der bør være i

Ahhh ..., modne hindbær

"reparationstasken".

Du kan købe en lille fiks taske til at fastgøre ved sadlen eller på stellet, hvor der er plads til lappesager og værktøj.

... og glem ikke plaster

Der kan ske uheld! Så vær forberedt med at have et par stykker plaster og en forbindelse med. Har du børn med på cykelturen og barnet vælter, kan et stykke plaster gøre underværker.

Harer i brakmark

Humblebi i vild timian

Det vil også være en god idé at have druesukker og salttabletter med.

Er der varmt, sveder du meget og kommer let til at mangle salt.

Når du er meget udkørt og lige mangler energi til de sidste kilometre, er det godt med lidt druesukker.

Uden mad og drikke

Du skal have rigeligt med væske med. Vand og æblejuce er godt.

Og så en god madpakke lavet med groft brød¹. Det er heller ikke af vejen at have frugt med - husk at skylle frugten inden du tager hjemmefra for dit medbragte vand er til at drikke.

Hvad ser du

Rabatter ved stierne bliver normalt ikke sprøjtet, hvorfor der er et flot flora og fauna.

Ålestrup Realskole, opført 1904

1. Vi bager selv groft brød til vore cykelture: 9 dl. koldt vand, ca. 25 g gær, salt, ca. 100 g økologisk speltgrahamsmel, ca. 100 g økologisk fuldkorns hvedemel, ca. 75 g solsikkekærner, ca. 75 g sesamfrø, ca. 75 g hakkede valnødder, ca. 500 g økologisk speltmel, ca. 500 g økologisk hvedemel. Dejen hæver koldt i ca. 8 timer. Æltes og formes til enten flutes eller boller, efterhæver i ca. 1 time og bages ved ca. 175°C i ca. 18 minutter.

Forårsbebuder - mælkebøtte og vild stedmoder

Når vi har børnebørnene med på ture på de nedlagte banestier, bliver der spurgt om meget. Så vi anbefaler, at du tager en håndbog med, så du kan

Gæs på mark nord for Vrads

bestemme hvad det er du ser af planter og dyr/fugle. Du vil se insekter, som-mefugle, bier og humlebier, køer og svin på markerne, måske et rådyr eller et egern - og så et hav af planter/blomster.

Du vil også opleve, at der er sæsonens frugter langs stierne, for eksempel: skovjordbær, hindbær, brombær, blåbær, æbler, mirabeller etc.

De frugter der er langs stierne må du gerne plukke og spise - frugterne er "næsten" økologiske".

Torskemund

Skotsk højlandskvæg ved Halkær Bredning

Byerne

Når du kommer til en by, bør du se på husene og de gamle stationsbygninger.

Det er tydeligt at se, hvordan en by er vokset omkring banen.

Kirkerne

De gamle middelalderkirker er ofte et besøg værd! Desværre er kirkerne ofte aflåst, men kirkegårdspersonalet er venlige - og hvis du spørger låser personalet gerne kirkedøren op.

Oftentimes er der også muligheder for at få vandflasken fyldt.

... og så er der næsten altid et toilet ved kirkerne, der gratis kan benyttes.

Seværdigheder

På de kort der er ved hver banesti er der angivet nogle seværdigheder. Det er ikke alle seværdigheder der er vist, så besøg turistkontoret for at få oplysninger om den egn, hvor banestien forløber.

Skovjordbær i blomst

Ved de fleste banestier er der gode lokale informationer. Nogle af plancherne er gengivet ved beskrivelsen af banestierne.

Svaner ved Halkær Sø

Mærk verden

Det er ikke kun om sommeren det er en god idé at benytte banestierne.

Hvis du cykler efter løvfald og vælger en banesti der forløber gennem en løvskov, kan du se "skoven". Alt efter årstiden, kan du for eksempel opleve duften af planter, nyhøstet korn, nyslået græs til hø, når landmanden gøder om foråret, kreaturer der er på græs.

Lyt til fuglestemmer, vandet når du krydser et vandløb, blæsten og regnen.

Husk: Det er aldrig vejret der er noget galt med - det er påklædningen! ... så glem ikke regntøjet.

Høstarbejde ved Sunds (nord for Herning)

Mjødurt ved Herredsbæk (syd for Års)

Østerbølle holdeplads (nord for Ålestrup)

Sø mellem Them og Vrads, set gennem træbevoksning en vinterdag

St. Hansted Ådal (nord for Horsens)

Landsbyhus i Velds (syd for Ørum)

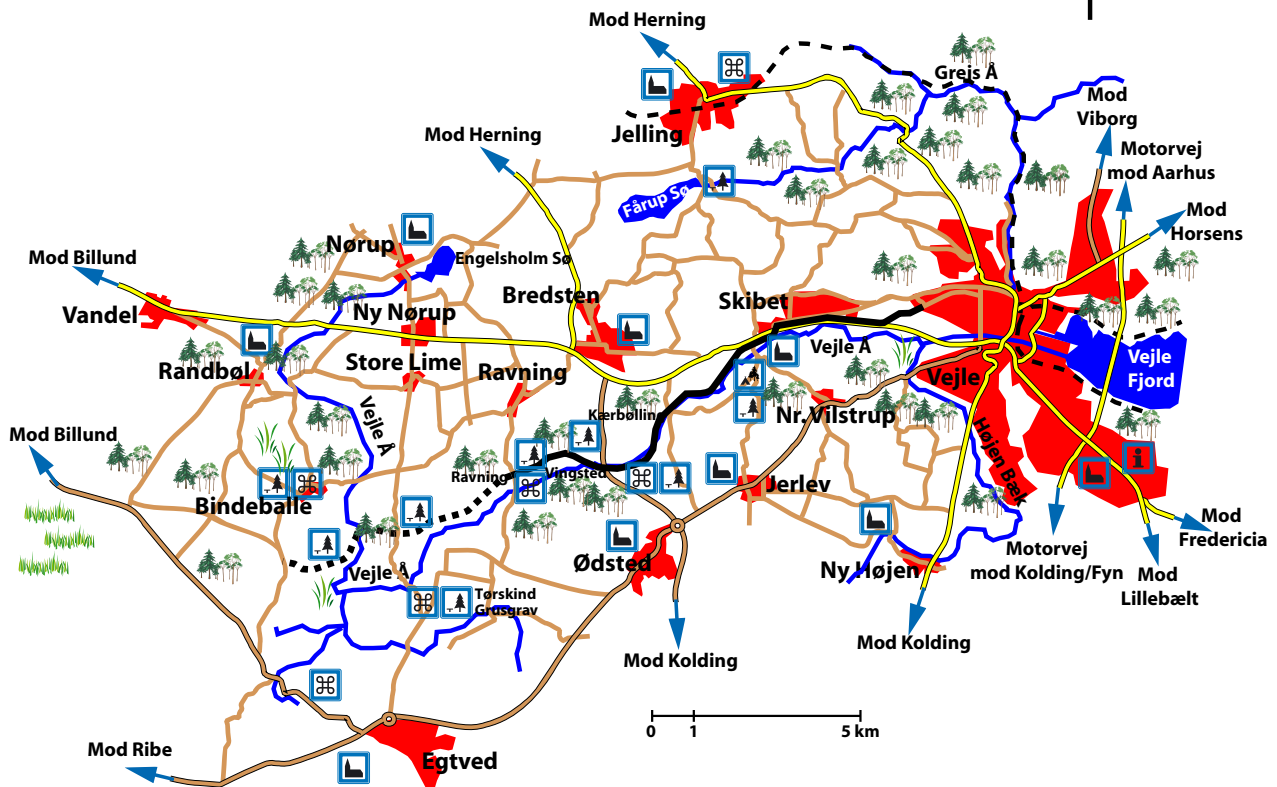

Jernbanebro over Funder Å og jernbanelinjen Silkeborg - Herning

Vejle - Bindeballe

Signatur

- Cykelsti: fast belægning/grus
- Vandløb
- Kommunevej
- Landevej
- Motor- eller hovedvej
- Sti
- Jernbane
- Sø, fjord eller hav
- Heder
- Enge
- Skov
- Informationstavle eller turistkontor
- Seværdighed
- Toilet
- Rasteplass
- Naturlejrplads
- Kirke

Vejle - Bindeballe

Fakta om stien

Længde: ca. 15 km.

Stibelægning: Asfalt og fast grus.

Byer: Skibet.

Vandløb: Vejle Å

Lidt om banens historie

Vejle - Vandel

Vejle og Kolding var allerede dengang i konkurrence om at blive det dominerende trafikknudepunkt i området.

Med loven af 8. maj 1894 blev der åbnet mulighed for Anlæg af en Jernbane fra Vejle gennem Vejleådalen til Vandel. Der blev udstedt eneretsbevilling til Vejle Vandel Jernbaneselskab den 6. november 1894.

Staten skulle dække 50 procent af anlægsudgifterne der var udliciteret til entreprenør Lauritz Petersen. Arbejderne blev påbegyndt i 1895 og en af de store udfordringer bestod i opfyldningen af et område ved Ravning Enge.

Den 9. september 1897 kunne banen mellem Vejle og Vandel indvies efter 2 års anlægsarbejde.

Dagen efter begyndte den ordinære drift med 3 tog

daglig i hver retning.

Det nye VVJ selskab fik fælles driftbestyrer med Vejle - Give Jernbane. Samarbejdet med VGJ omfattede også brug af stationen i Vejle, herunder også brug af sporet til Statsbanen. Ved statens overtagelse af Vejle - Give Jernbane 1. januar 1914 blev disse overenskomster justeret så de passede til de ændrede forhold.

Banen blev forlænget med strækningen Vandel - Grindsted der åbnedes den 21. maj 1914 og selskabet ændrede samtidigt navn til VVGJ.

Indviet: 9. september 1897

Nedlagt: 31. marts 1957

Kilde: www.toptop.dk

Lidt om Stien

Landskabet

Vejle Ådal er dannet under sidste istid. Fra Vejle til Vingsted er banestien er i ådalen, herefter er stien i nordlige side - ved grænsen mellem engene og dalskråningerne.

Banestiens placering giver gode muligheder for at se det fantastiske landskab i en stor ådal.

De sidste få kilometer af banestien, er op ad bakke til de magre landbrugsjorde omkring Bindeballe.

Landskabet er særpræget med de mange vådområder, bakkeøer i ådalen, kildevæld og meget mere.

Planche om Bindeballestien er gengivet sidst i dette afsnit.

Planche om Tørskind, Vejle og Egtved Ådale er gengivet sidst i dette afsnit.

Du kan få meget mere at vide, ved at se plancherne sidst i dette afsnit.

Byerne

Der er ikke mange byer langs banestien. Men når du kommer til Vejle, bør du bruge lidt tid på at se den gamle købstad. Vejle betyder "Vadested", og der er både Vejle Å og Grejs Å der skal krydses i Vejle. Skibet er en landsby omkring Kirken og den gamle

Vejle - Bindeballe

herregård Haraldskær.

Vejle Å gennem Kærbølling

Efter Skibet kommer en lille landsby Kærbølling. Vingsted kan man næppe kalde en landsby, men her er et stort idrætscenter.

Langs resten af stien har der været nogle små stationer, uden en større samling af huse. Landsbyerne er ovenfor bakkerskråningerne.

Vandløbene

Der er kun et betydende vandløb, Vejle Å, men du vil se en mængde små grøfter, dels til afvanding af engene, dels fra dalskråningerne.

Andet

Ved en tur ad Bindeballestien, har du virkelig mulig-

Mange steder er der kun få meter fra banestien til Vejle Å

Planche om Ravningbroen er gengivet sidst i dette afsnit.

heder for at få et historisk og kulturelt vingesus. Du kan se en stenalderlandsby i Vingsted, en rekonstruktion af en vikingebro i Ravning (der er en udstilling i den gamle Ravning stationsbygning), Herregården Haraldskær (der i 2009 er hotel og kursuscenter), gamle stationsbygninger (stationsbygningen i Bindeballe er bevaret og der er muligheder for at se hvordan stationsmesteren boede), købmandsmuseum i Bindeballe og gamle jernbanevogne i Bindeballe. Moderne kunst i Tørskind grusgrav (to kilometer fra banestien) - se sidst i dette afsnit. - ja, og så der der den smukke natur.

Øverst: Rekonstruktion af vikingebro, dernæst Vejle Adal med græssende kreaturer på engene, Bindeballe Købmandsgård og nederst togvogn og advarselsskilt

Bindeballestien

Bindeballestien, regional cykelrute nr. 36, løber på den gamle banestræning, 20 km, mellem Vejle og Bindeballe (Vandelbanen 1897-1957). Stien må benyttes af cyklende og gående trafik. Strækningen mellem Vejle og Ravning er asfaltbelagt, mellem Ravning og Bindeballe er den grusbelagt.

Vejle Ådal danner rammen om Bindeballestiens forløb fra Vejle til Bindeballe. De høje dalskrænter er kreaturgræssede overdrev, som veksler med skov. Ådalsbunden er ret åben, da den enten er i omdrift eller græsses. Ovenfor dalskrænter ligger landsbyerne og agrene på det tørre plateau. Ådalens overordnede form er skabt af isens bevægelser under tidligere istider i Danmark. I sidste istid har isen uddybet dette landskab, og smeltevand har eroderet i dalens bund og på siderne.

1. Haraldskær er en herregård med avlsgård. Det åbne herregårdslandsskab omgiver stadig herregården. Hovedbygningen er restaureret og fungerer som kursusvirksomhed.

2. Haraldskær Fabrik opføres længere mod vest i ådalen som geværfabrik i 1741. Efter forskellige produktioner ender fabrikken som elværk i 1924.

3. Vingsted har siden 1936 været ramme omkring forskellige idrætsaktiviteter på amtsligt- og senere på nationalt plan. I Vingsted Mølle holder Vejle Amts Historiske Værksted til. I en lomme oppe i skoven ligger en jernalderlandsby, som bruges til undervisning af egnens skolebørn.

4. Ravningbroen. Tværs over Vejle Ådal lod Harald Blåtand i år 979/980 opføre en 760 meter lang og 5 meter bred egetræbro. Broen havde kun en ganske kort levetid. Den har sandsynligvis været bygget som en militær foranstaltning, der skulle sikre en hurtig fremrykning fra kongesædet i Jelling til det sønderjyske område, hvor Danerne krigedes med Germanerne.

5. Ravning Station rummer en udstilling om broen. Resterne af broen er overdækket med en jordvold, så den bevares, og så man kan gå tværs over ådalen oven på den gamle bro.

6. Troldborg Ring ligger på en bakketop 600 m nord for åløbet. Det er en tilflugtsborg fra middelalderen.

7.1 Tørskind Grusgrav på kanten af Vejle

Ådal, står store landskabsskulpturer i jern, sten og træ af Robert Jacobsen og Jean Clauboudt.

8. Egtvedpigens. I en egetræskiste i Egtved Storhøj fandt man i 1921 restene af liget af en ung kvinde fra bronzealderen. Egtvedpigens blev gravsat en sommerdag i året 1370 f. Kr. Storhøjen er genopført og området er beplantet med lind og eg, som man forestiller sig bronzealderlandskabet på det sted så ud. I et lille udstillingshus ved højen fortælles Egtvedpigens historie. Her kan bl.a. ses en kopi af egetræskiste og Egtvedpigens klædedragt.

9. Runkenbjerg. Området omkring Runkenbjerg og Nybjerg Mølle er omfattet af en landskabsfredning. Her findes 10 afmærkede vandreture i det varierede landskab. Runkenbjerg er en markant landskabsformation, der rager op i Ådalen, hvor Vejle Å skifter løbsretning fra sydlig til østlig. Runkenbjerg ligger tilbage, som en rest af en større bakke, der ved erosion er reduceret til en smal bakkekam.

10. Sønderkær har i en periode af stenalderen været en af Danmarks tættest befolkede områder. Her har været et righoldigt spisekammer af fisk, fugle og andet vildt. Her har man i nyere tid fundet spor af meget tætliggende stenalderboplads, bl.a. redskaber til jagt, skindforarbejdning o.s.v.

11. Bindeballe Station og Købmandsgård er begge opført i 1897 samtidigt med banens anlæggelse. Man håbede på, at en stationsby ville vokse op omkring de 2 bygninger. Det skete imidlertid ikke, så Bindeballe forblev en lille holdeplads indtil den blev nedlagt i 1957. Bindeballe Station er nu indrettet som et lille Vandelbanemuseum. Her kan ventesal og billetkontor, der også var stationsparrets dagligstue, opleves. På stationens friareal er der primitiv teltplads. Købmandsgård fungerer som et levende købmandsmuseum, med oprindelige varer, diske, skabe og skuffer, og med mulighed for indkøb.

12. Randbøldal ligger som en lille bjerglandsby i ådalen, på et smalt og stejlt sted. Her skabte storkøbmanden de Lichtenberg et stort industrieventyr omkring åløbet. Vandkraften dannede fra 1732 og frem til 1975 grundlag for forskellige produktioner af bl.a. papir og klæde i Randbøldal. Fabrikken er nu væk, men historien om industrieventyret fortælles på stedet i det gamle magasinhus.

God tur!

Bindeballestien

Den gamle vikingebro er tildækket, men der er fin adgang til Vejle Å

Ravning - Broen

Ravning-broen

Ravning-broen er et broanlæg fra vikingetid, bygget ca. år 979 over Vejle ådals bredeste sted.

Udgravningen. Broen er udgravet i 1972-82 af Nationalmuseet. Kun det nederste af de bærende stolper var bevaret.

Rekonstruktion. Det vi ser i dag er en rekonstruktion af nogle brofag. Oppe fra brofagene kan skimtes rekonstruktionen af broens anden ende.

Broen var over 700 m lang og 5 m bred, bygget helt i egetræ. Broen var meget solidt konstrueret. Kørebanen har fx. formentlig bestået af 3 lag.

Harald Blåtand er formentlig broens bygherre. Han "samlede riget", dvs. han tog magten fra de lokale småkonger. Derfor havde han borge og gode forbindelsesveje. Ravningbroen kan have været en del af det store Hær-

vejssystem, der forbandt kongesædet i Jelling med resten af landet.

50 år eller lidt mere har broen stået, så har den fået lov at forfalde. Det samme skete med vikingeborgene, deres rolle i forbindelse med rigssamlingen var hurtigt udspillet.

Ingeniørarbejdet på broen er imponerende. Ved hjælp af en kran og en talje er hver stolpe rejst i lodret stilling og derefter har man ladet den synke ned i mosen ved egen vægt. Trykket fra tørvemasserne i forbindelse med opbæringsevnen fra mosens fugtighed har holdt stolperne fast. Teknikken bruges stadig ved broer over "bundløse" steder.

Dateringen. Ved at undersøge årringene i træet er den bestemt til år 979, med en usikkerhed på 1 år til hver side.

Rekonstruktion af Ravningbroen

Tørskind - Vejle og Egtved Ådale

Landskabet omkring Tørskind, Spjarup og Refsgårde er en mosaik af mange forskellige naturtyper. Vejle og Egtved åer tegner hovedlinierne i landskabet. De to ådale, der kommer fra h.h.v.

på kryds og tværs.

I engene ved Sønderkær har vore forfædre trådt deres stier. Her har været masser af liv - og lyden af flintesmedens slag har skåret gennem luften. I en periode under stenalderen var Sønderkær et af de tættest befolkede områder i Danmark. Jægere og fiskere har hentet størstedelen af føden i det righoldige spisekammer omkring åløbet.

Gennem Vejle Ådal løber Bindeballestien, den gamle Vejle-Vandel-Grindsted banelinie. Fra 1897 til 1957 bandt banen ådalens små bysamfund sammen. Nu fungerer banelinie som rekreativ sti.

På kanten af Vejle Ådal ligger Tørskind Grusgrav, hvor billedhuggerne Robert Jacobsen og Jean Clareboudt har skabt store landskabsskulpturer i samklang med grusgravens rum.

nord og syd, mødes ved foden af Runkenbjerg. Herfra løber den videre mod øst gennem den brede Vejle Ådal. Store arealer omkring Vejle og Egtved ådale er omfattet af Nybjerg Mølle-fredningen. I området findes et net af naturstier, som kan kombineres

Læs mere om området i folderen "Tørskind-Vejle og Egtved Adale".

God tur!

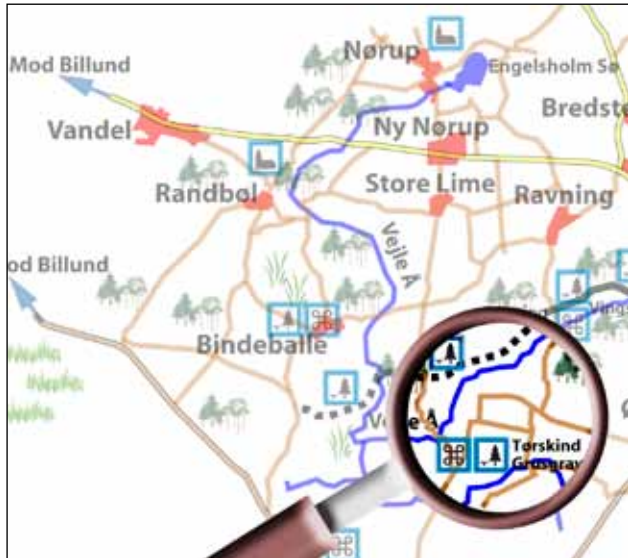

Naturlejplads ved Kvak Mølle - lige vest for Skibet og få meter fra Bindeballestien

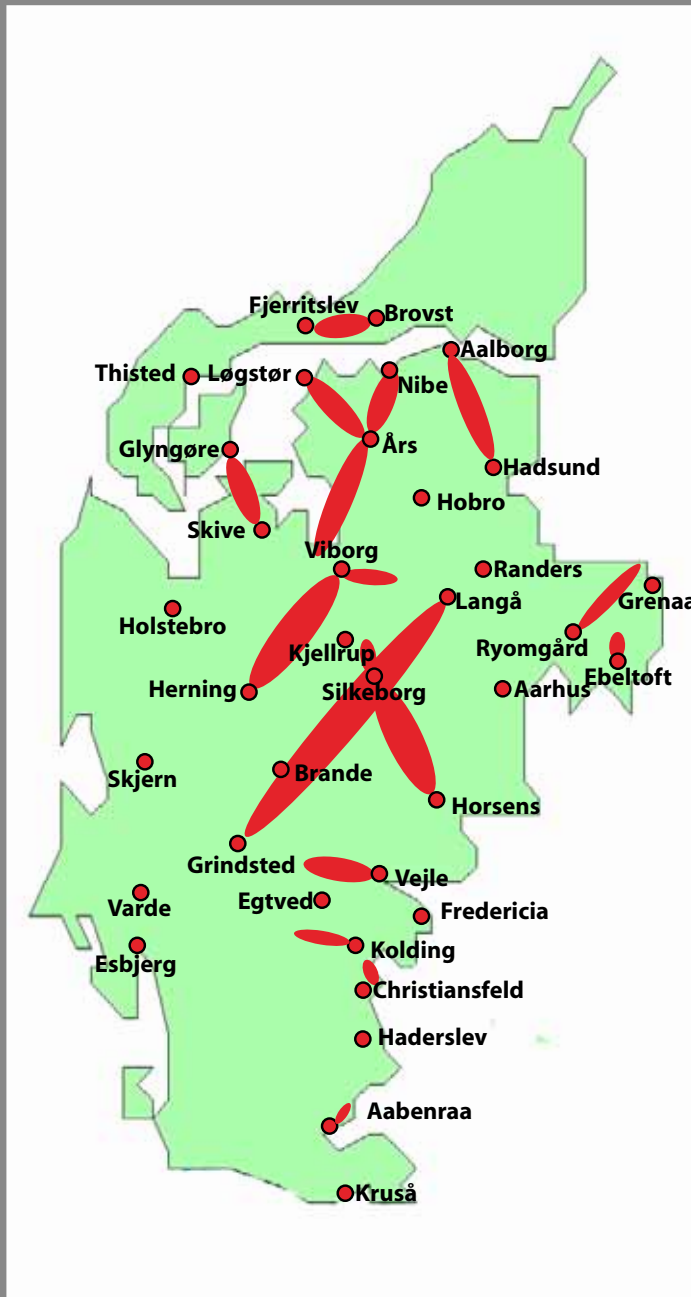

Kvak Mølledam

Vejle - Bindeballe

En tur på landet kan meget vel være en tur på en banesti. Her kan du virkelig opleve naturen i al naturens magt og væld. Så det er bare om at bruge alle sanserne.

På banestierne er der fred og ro. Her er meget natur, og du kan opleve meget kultur. Se de mange seværdigheder der er ganske tæt ved banestierne, smukke huse/bygninger, gamle meget smukke "jernbanebroer", oldtidsminder, museer og meget andet. Du kommer tæt på flora og fauna.

Arealerne ved banestierne er den rene natur, som medvirker til et righoldigt liv. Og der mange fredede arealer tæt ved banestierne.

Der er naturlejrpladser, rasteplasser og ikke at forglemme, grøftekanter. Så tag bare madpakken, kaffen eller en sodavand med, men husk at tage dit affald med hjem!